

**รายงานผลการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจ
ของสำนักงานกิจการยุติธรรม**

**การประชุมรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ๖ ด้าน
ตามมติคณะรัฐมนตรี**

ภายใต้โครงการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ)

วันพุธที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้อง Gemini ชั้น ๓ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันรูปแบบของการก่ออาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่มีความแตกต่างจากอาชญากรรมในรูปแบบเดิม หรืออาชญากรรมพื้นฐานที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถเกิดขึ้นได้ในทุก ๆ สังคม เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และฆาตกรรม เป็นต้น โดยในแต่ละบริบทของสังคม/ชุมชน ไม่ว่าจะชุมชน เมือง ชุมชนอุตสาหกรรม ชุมชนท่องเที่ยว ชุมชนเกษตรกรรม หรือชุมชนชายแดน ต่างก็อาจจะมีจำนวนหรือความ ร้ายแรงของลักษณะอาชญากรรมดังกล่าวที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ในส่วนของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ) นั้น ในทางวิชาการยังคงเป็นที่ถกเถียงกันถึงขอบเขตและนิยามความหมายของอาชญากรรม ในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากอาชญากรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นพลวัต กล่าวคือ ลักษณะของการกระทำและ รูปแบบของอาชญากรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อย่างไรก็ตาม ลักษณะของอาชญากรรมดังกล่าวนี้ มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้าง ซึ่งทำให้ยากแก่การศึกษา สืบสวน สอบสวน ปราบปราม และจับกุม เช่น อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ในกรณีของประเทศไทยการนิยามอาชญากรรมรูปแบบพิเศษที่ชัดเจนมากที่สุด ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งนิยาม “คดีพิเศษ” หมายความว่า คดีความผิด ทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่กำหนด ไว้ในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ ซึ่งปัจจุบันคดีพิเศษที่กำหนดตามพระราชบัญญัติ ฉบับนี้มีทั้งหมด ๒๒ ฐานความผิดและอีก ๑๔ ฐานความผิดที่กำหนดไว้ตามกฎกระทรวง

ดังนั้น จะเห็นว่าอาชญากรรมรูปแบบพิเศษ มีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมลักษณะการกระทำ ความผิดที่แตกต่างกันในหลายลักษณะ ได้แก่ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ / ไซเบอร์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย องค์การอาชญากรรม อาชญากรรมคอกบขาว อาชญากรรมการเมืองซึ่งอาชญากรรม ในแต่ละรูปแบบย่อมมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันอาชญากรรมที่แตกต่างกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาทบทวน ออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่

(๑) การศึกษาทฤษฎีอาชญากรรม ความหมายของอาชญากรรม และประเภทของอาชญากรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

(๒) การทบทวนกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ๖ ด้าน ตามมติ คณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

(๓) การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติการพนัน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาอื่น ๆ

(๔) การศึกษาอาชญากรรมรูปแบบพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อผลการศึกษามาใช้ประกอบการนำเสนอแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ของประเทศไทย

ภายหลังจากการทบทวนและศึกษาทั้ง ๔ ส่วนแล้ว ผู้วิจัยจะได้จัดทำการวิเคราะห์และจัดทำ (ร่าง) กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ซึ่งประกอบด้วย คำนิยามของ “อาชญากรรมรูปแบบใหม่” ยุทธศาสตร์ทางการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ที่มีประสิทธิภาพ และวิธีการดำเนินการจัดเก็บตัวชี้วัดผลสำเร็จ ทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่

เมื่อได้ (ร่าง) กรอบแนวทางฯ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอ (ร่าง) กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ ณ ห้อง Gemini ชั้น ๓ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ มาเข้าร่วมการประชุม จำนวน ๒๓ ท่าน โดยได้รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงร่างแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ที่สอดคล้องกับกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ๖ ด้าน ตามมติคณะรัฐมนตรี พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการจ้างเหมาบริการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ) ฉบับสมบูรณ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. นำเสนอ (ร่าง) กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ)
๒. ระดมความคิดเห็น (brainstorming) และรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ๑๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนากรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ) ต่อไป

กำหนดการ

เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
๙:๐๐ – ๙:๓๐	ผู้เข้าร่วมสัมมนาลงทะเบียน	ผู้ดำเนินการ: ดร. ธนาภรณ์ เรืองศรี
๙:๓๐ – ๙:๔๐	พิธีเปิดการประชุมสัมมนา พ.ต.ท. ดร. พงษ์ธร ธัญญสิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	
๙:๔๐ – ๑๙:๔๕	แนะนำตัว และ กำหนดการ เรียนเชิญถ่ายภาพร่วมกัน	
๑๙:๔๕ – ๑๐:๑๕	วัตถุประสงค์ของการสัมมนาและความคาดหวัง นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	
๑๐:๑๕	รับประทานอาหารว่าง	
๑๐:๓๐ – ๑๑:๓๐	การนำเสนอ (ร่าง) กรอบแนวทางในการป้องกัน อาชญากรรมรูปแบบใหม่ (อาชญากรรมพิเศษ)	ผู้ดำเนินรายการ: ดร. ธนาภรณ์ เรืองศรี
๑๑:๓๐ – ๑๑:๕๐	ถาม-ตอบ และรับฟังข้อคิดเห็น-ข้อเสนอแนะ	
๑๑:๕๐ – ๑๒:๐๐	ปิดการประชุม พ.ต.ท. ดร. พงษ์ธร ธัญญสิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	
	เชิญผู้เข้าร่วมประชุมรับประทานอาหารกลางวัน ร่วมกัน	

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวน ๒๓ ท่าน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานต่อไปนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมการท้องเที่ยว กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกรุงเทพมหานคร

สรุปผลและข้อค้นพบจากการประชุมฯ

- ประเด็นสำคัญคือ อาชญากรรมรูปแบบพิเศษ โดยพิจารณาแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่อาจจะไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และมีพัฒนาการในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยี โครเป็นเป้าหมาย วิธีการกระทำความผิด และความเสียหายจะเป็นไปในลักษณะใด แนวทางการป้องกันควรจะปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ควรเป็นอย่างไร และเครื่องมือที่จะใช้ควรจะเป็นอย่างไร และจะต้องใช้ต้นทุนเท่าไร
- ต้องปรับแก้โครงสร้างเพื่อป้องกันอาชญากรรม เช่น โครงสร้างองค์ความรู้ โครงสร้างกฎหมาย mentality ของประชาชน

- ควรกำหนดกลยุทธ์อะไรในการเตรียมความพร้อมที่จะขับเคลื่อน เช่นทำ prototype program เพื่อนำไปทดสอบ และปรับใช้จริงในอนาคต
 - กลยุทธ์ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จควรมีลักษณะเป็นอย่างไร ใครควรมีส่วนร่วมแบบไหนอย่างไร
 - ปัญหาของอาชญากรรมประเภทแชร์ลูกโซ่ จุดสำคัญคือ ปัญหาว่าการยังคงได้รับผลตอบแทนอยู่ทำให้เกิดปัญหาว่า ยังไม่ครบองค์ประกอบของการฉ้อโกง รวมถึงอาชญากรรมมีภาพลักษณ์ ที่ดีและทำให้ยังคงน่าเชื่อถือ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาว่า ระยะเวลาในการดำเนินคดีต้องใช้เวลานานกว่า วงแชร์จะเกิดการรั่วไหล และทำให้เกิดความเสียหาย
 - ปัญหาของการป้องปรามอาชญากรรมในปัจจุบันก็คือ หน้าที่ในการตรวจสอบนั้นกระจายออกไปกฎหมายต่างๆ ทำให้เกิดปัญหาว่า แม้จะมีการตรวจพบการกระทำความผิด แต่เกิดขึ้นโดยคนละหน่วยงาน ผลที่ตามมาก็คือ การดำเนินการตามกฎหมายจึงไม่ครอบคลุม
- การกิจของกรมการจัดหางาน ซึ่งจะเน้นเรื่องการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะในส่วนของคนโง่ที่อยู่ในเรือนจำและพ้นโทษ และเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ เพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจเรื่องอาชีพเมื่อออกมาพ้นโทษ แต่บุคคลเหล่านี้มีข้อจำกัดว่าสถานประกอบการที่จะเข้าทำงานได้ต้องเป็นสถานประกอบการที่มีการยอมรับผู้ต้องโทษได้ การกิจของกรมยังรวมถึงการแนะแนวการทำงาน กรมการจัดหางานนั้นเน้นการทำงานรวมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ผ่านการดำเนินงานผ่าน MOU
- ในมุมมองข้อเสนอแนะมองว่า การบังคับใช้กฎหมายยังมีลักษณะแยกเป็นส่วนๆ ทำให้กฎหมายดังกล่าวอาจจะไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคจริงๆ ซึ่งควรจะเปลี่ยนการทำงานมาเป็นลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันแทน เพื่อจะได้เห็นข้อบกพร่องไปในทิศทางเดียวกัน
- กองบังคับการการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวง พม. ปัญหาของหน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมายคือ ขาดการบูรณาการร่วมกัน ตัวอย่างที่อยากให้อำนาจคือ กรณีของการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ทำงานขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการฯ ที่มีพลเอกประวิตร มาเป็นประธาน ซึ่งหากมีผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจมาสั่งการให้ทำงานก็จะทำงานร่วมกันได้
- ประเด็นเรื่องการคุ้มครอง กฎหมายอาจจะต้องให้ความสำคัญและขยายการคุ้มครองเข้าไปสู่การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในระบบที่เข้าเมืองมาอย่างไม่ถูกกฎหมาย แนวทางเพื่อป้องกันอาชญากรรมในเรื่องนี้ควรจะต้องดำเนินการออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับแรงงานภาคบังคับ ซึ่งมีลักษณะเป็นการหน่วงเหนี่ยว ให้ต้องทำงาน โดยกฎหมายกำหนดให้ต้องดูแลในฐานะเป็นผู้ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์
- การบังคับใช้กฎหมายนี้มีปัญหาในเรื่องของการทำให้แรงงานต่างด้าวที่ถูกบังคับใช้แรงงานมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทำได้ยาก รวมถึงต้องตัดขาดกระบวนการลักลอบเข้ามาทำงานตั้งแต่ต้น
- ผู้แทนกรมการปกครองมองว่า ควรใช้กลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น การสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือใช้ภาคีเครือข่ายของ อบต. กลไกพื้นที่ต่างๆ หากต้องการจะเน้นเรื่องการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะไม่เป็นการสร้างความซ้ำซ้อน เป็นต้น ส่วนเรื่องการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์อาจจะใช้กลไกที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์ร้องเรียนสำนักงาน และศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น ถ้าจะทำศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ก็ควรจะเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน

- ขอบเขตการศึกษาอาจจะขยายออกไปยังเรื่องของการกระทำที่มีลักษณะเป็นการหลอกลวงพาคนออกไปทำงานต่างประเทศ
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอยากให้ช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน
- ผู้แทนของกรมคุมประพฤติ มองว่า แผนยุทธศาสตร์มีรายละเอียดมากเกินไป ควรกำหนดเป็นกรอบ และค่อยไปแตกรายละเอียดแนวทาง ไม่ควรเจาะจงเพื่อให้เวลาไปทำงานในระดับกลยุทธ์สามารถที่จะพลิกแพลงได้ เพื่อให้เวลาออกแบบโครงการมีความชัดเจนมากขึ้น รวมถึงอาจจะจัดกลุ่มยุทธศาสตร์ลงไปในลักษณะเป็นต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการทำงานของผู้ปฏิบัติ
- รูปแบบการกระทำความผิดจะต้องนำมาเป็นจุดเริ่มต้นหรือจุดใหญ่ และค่อยๆ ขยายออกไปเป็นอาชญากรรมรูปแบบพิเศษ อธิบายลักษณะของมิตินั้นจะเกิดขึ้น เพื่อรวบรวมเพื่อให้เห็นเป็นสภาพของความผิดหลักที่จะเกิดขึ้น
- ข้อเสนอแนะในการดำเนินกลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมยุคใหม่ร่วมกัน
 - จัด Workshop ระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งภูมิภาค เพื่อบูรณาการ และไม่ให้เกิดการต่างคนต่างทำ การบังคับใช้กฎหมาย (enforcement)
 - ให้ความรู้แก่ประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น แรงงานต่างด้าว กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ด้อยการศึกษา เยาวชน
 - ใช้เทคโนโลยีในการป้องกันอาชญากรรมให้มากขึ้น
 - ใช้กลไกและโครงสร้างที่มีอยู่แล้ว เช่น ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ
 - ควรมีเจ้าภาพในแต่ละกลยุทธ์ แต่ละโครงการที่ชัดเจน

เอกสารประกอบการประชุม

การนำผลจากการมีส่วนร่วมไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

ผลจากการประชุมระดมความคิดเห็นจะถูกนำไปพัฒนาเป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในสังคมได้รับทราบถึงแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้ไม่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

ภาพประกอบการประชุม

